

ványos bronzkori leletek kerültek elő. Ez alapján a lelőhelyet É–D-i irányúnak, és legalább 250×60 m nagyságúnak határozzuk meg.

CSENGERI PIROSKA

148. Mérk, Tiborszállás, Keselyűs-csatorna (KÖH 59047)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **U, B, I**

2012 júniusa és szeptembere között a Jósa András Múzeum régészei megelőző feltárást végeztek Mérk község határában. A régészeti feltárást a község határában futó árvízvédelmi töltés munkálataihoz kapcsolódott, és mintegy 4 ha-os területet érintett.

A feltárást során 966 objektumszámot adtunk ki. A feltárt régészeti jelenségek jó része nem tartalmazott leletanyagot. Nagyon sok a középső újkőkorba tartozó telepobjektumok (gödrök, árkok) kerültek elő, ezek közül említést érdemel 3 fabéléses, zsilipelt szerkezetű kút. Néhány helyen földfelszíni építmények nyomait is megtaláltuk: ezekre a szabályos, téglalap alaprajzot alkotó cölöplyuk-elhelyezkedésekből következettünk.

A feltárást legfontosabb eredménye a területen előkerült 10 középső neolitikus sír feltárása volt. Ezek téglalap alaprajzú, nyújtott vázas sírok voltak, nemek szerinti fektetéssel eltemetve. A mellékleteket egy-egy edény, néhány kovapenge, csontból készült gyöngyörök alkották. Az egyik férfisírban az elhunyt lábához egy kutyát is eltemettek. A sírok egymástól nagyobb távolságra helyezkedtek el, de egy-két sír kisebb csoportot alkotott.

Említést érdemel egy néhány tárgyból álló, kisebb bronzkori raktárlelet is.

A leletek restaurálása és az embertani anyag meghatározása megtörtént, a leletek feldolgozása folyamatban van.

Munkatársak: Jakab Attila, Kiss László, L. Nagy Márta, Pintye Gábor, Vizler Csaba.

SCHOLTZ RÓBERT – TOMPA GYÖRGY

149. Mindszent, Nagyludas-halom (KÖH 17196)

(Csongrád megye) **R, B, Á**

2012. augusztus 14-én a Mindszent, Szegvár és Derekegyház települések közigazgatási határában álló Ludas-halomnál, az ún. Hármashatár-keresztnél helyszíni szemlét végeztünk, mely során a kereszt mellett frissen lerakott, nagyobb mennyiségű építési törmelék, főleg téglatöredékeket találtunk, több négyzetméteres kiterjedésben.

A helyszínen megállapítható volt, hogy az építési törmelék a nyilvántartott régészeti lelőhely általános megjelenését, felszínének állapotát, valamint tájképi értékét is meghatározó módon, negatív irányban befolyásolja. Továbbá az itt található növénytakarások és a természetes gyepek is maradandó sérülést szenvedhetnek a törmelék közvetlen hatásai miatt.

Ezért a terület használatát és tulajdonosát is kértük, hogy a sített haladéktalanul szállítsák el, ellenkező esetben a Csongrád Megyei Kormányhivatal Örökségvédelmi Irodáját és egyéb szakhatóságokat is értesítjük. A kereszt lábánál elhelyezett törmelék a figyelmeztetés hatására végül elszállították, így a terület és az ösgep is megtisztult.

Munkatársak: Csathó András István, Sallainé Kapocsi Judit, Barbara Sudnik-Wóycikowska, Ivan I. Moysiyenko, Iwona Dembicz.

BEDE ÁDÁM

150. Miske határa

(Bács-Kiskun megye) **Ő, B?, N, Kk, Kú, Ú**

2011. október 18. és 2012. március 18. között végeztük el Miske ÉNy-i területének régészeti terepbejárását. Miske közigazgatási területének terepbejárására egy NKA pályázat révén sikerült anyagi támogatást szerezni az Ásatárs Kft.-nek a kalocsai Viski Károly Múzeummal együtt. A települést kettészelő Vajdas-csatornától K-re eső területen az Ásatárs Kft. munkatársai végezték el a terepi munkát. A terepbejárás során közel 1250 hektáros területet érintettünk, mely majdnem teljes egészében járható volt.

A terepbejárás eredményeként 11 lelőhelyet (50–60. lh.⁴²) és 4 szórványt sikerült lokalizálnunk. Miske ÉNy-i részén sem Vadász Éva, sem D. Szabó Kálmán nem végzett terepbejárást korábban, melynek oka valószínűleg a terület domborzati viszonyaiban keresendő. A kalocsai Sárközben fekvő Miske területén is a Duna volt a településhálózatot elsősorban meghatározó tényező. A Duna szabályozása előtt a folyó rendszeres áradásai következtében a fenti terület jelentős része időszakosan vízelborított volt. A felszínt egykori kanyargós medrek, fokok szabdalják, a nagyobb mélyedésekben az áradást követően is megmaradt a víz tavakat alkotva. A terepbejárás során fokozott figyelemmel vizsgáltuk át a magaslatokat, illetve a Vajdas-csatorna partját. Az említett ÉNy-i terület több helyen is nagyobb, hosszan futó kiemelkedésekkel volt tagolt, azonban ezek magassága alig érte el a tengerszint feletti 90 m-t. A felszíni gyűjtés alapján megállapítható, hogy a terület még a 18–19. században is gyéren volt lakott.

Az alacsony számú régészeti lelőhely és a néhány szórványlelet elhelyezkedése alapján nem lehet azok előfordulási helyéről általános képet adni, mivel a Vajdas-csatorna közelében, illetve attól igen távol is találtunk lelőhelyeket, néha olyan helyeken, ahol a tengerszint feletti magasságok alapján nem lehetett számítani azok előfordulására.

A lelőhelyek közül kettő tartozott az őskorba (54. és 58. lh.). Ezek általában kis leletszámúak voltak, ritkán jellegzetes leletanyaggal. Mindkét, keskenyebben elnyúló lelőhely kis kiterjedésű volt, irányuk pedig követte az adott dombhát vonalát. A két lelőhely egymástól kb. 470 m-re került elő. Az 58. lelőhelyen lelt, kézzel formált, kívül vörös, kő- és kerámiazúzalékkal soványított, morzsalékos anyagú edénytöredékek teljesen eltértek az 54. lelőhelyen gyűjtött, homokkal és kerámiazúzalékkal soványított anyagú, sárga/sárgásbarna színű töredékektől. Ez utóbbiak valószínűleg bronzkoriak lehetnek, melyekhez hasonló jellegű töredékeket találtunk a D. Szabó Kálmán által 75. lelőhelyszámon jelzett területen is.

Népvándorlás kori edénytöredék csak egy kisebb lelőhelyen került elő területünkön (51. lh.). Az É–D-i irányú magaslaton, a miskei műúttól É-ra és a Vajdas-csatornától Ny-ra, kb. 300 m-re elhelyezkedő lelőhelyen egy újkori edénytöredék mellől egy kézzel formált, kívül barna, szürke törésfelületű, nagy mé-

42 A lelőhelyek KÖH azonosítói: 90279, 90277, 90275, 90273, 90271, 90269, 90267, 90265, 90263, 90261, 90259.

retű kavicsal soványított anyagú edény oldaltörredéke került felszínre. A lelet közelebbi korszakbesorolása bizonytalan.

Árpád-kori lelőhelyet az általunk bejárt területen egyáltalán nem találtunk, de még szórvány kerámiaként sem fordult elő. A viszonylag sűrűbb településhálózattal a középkortól kezdve számolhatunk az ÉNy-i határreszben. Összesen 4 lelőhelyen (56., 57., 59. és 60. lh.) találtunk a középkorra jellemző, narancssárga, szürke törésfelületű, apró kavicsal vagy szürke, nagyobb kavicszemekkel soványított anyagú edényekhez tartozó töredékeket. Mind a 4 lelőhely egy-egy tanyát jelölhetett az előkerült csekély számú kerámiatöredék alapján, melyek között szórványosan megtalálhatóak voltak a grafitos anyagú, ún. bécsi fazék- és kályhaszemtöredékek is.

Kora újkori, jellegzetes narancssárga színű, vékonyfalú, homokkal soványított anyagú, néha vörös festésű edénytöredékeket ugyancsak 4 lelőhelyről (51., 52., 53. és 55. lh.) gyűjtöttünk, melyek arra utalnak, hogy a 16–17. században tanyaszerű településhálózattal számolhatunk.

Miske DNY-i területén két, D. Szabó Kálmán által, az 1990-es években bejelölt lelőhelyet is azonosítottunk.

Munkatársak: Haraszi László, Litauszki Zoltán régész, Barta Gábor technikus, Keresztes Noémi Ninetta régészhallgató.

GALLINA ZSOLT – GULYÁS GYÖNGYI

151. Miskolc határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Á

Az „M30 gyorsforgalmi út – 26. sz. főút Miskolc északi elkerülő útberuházás II. üteme (Projekt kód: K380.01) (finanszírozási azonosító: KÖZOP 3.4.0-09-2009-0022)” elnevezésű projekt kapcsán készített a beruházás nyomvonalára vonatkozóan előzetes régészeti dokumentációt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. megbízásából. A tervezett beruházás a Sajó folyótól a BOSCH út Csorba-tói bal ívéig tartó 4500 m hosszú és 200 m széles vápa, valamint a Kis-Sajó hidjától a 3-as sz. főút M30 gyorsforgalmi út alatti körforgalomig tartó 3-as sz. főút áthelyezése nyomvonalának (1300 m) kialakítását jelenti. A terepbejárást 2012. október 4-én végeztük.

Rakottyas (3. sz. főút mellett) (KÖH 94543): A lelőhelyen jellegtelen őskori és Árpád-kori kerámiát találtunk.

Arnót, Transzformátorteleptől nyugatra (KÖH 84849): A 3-as sz. főúttól 600 m-re, É-ra, egy kisebb, amorf alakú kiemelkedésen, a frissen letört napraforgóban jellegtelen őskori kerámiát találtunk.

Munkatársak: Csengeri Piroska, Hajdú Melinda, Nagy Zoltán, Nagy S. József, Szolyák Péter és Szörényi Gábor András.

MISKOLCZI MELINDA

152. Miskolc-Felsőhámor, Szeleta-barlang (KÖH 16757) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

A Miskolc-Felsőhámor felett nyíló Szeleta-barlang lelőhelyen, 2012 szeptemberében tudományos célú tervásatás folyt, kutatási együttműködés keretében. Az ásatás célkitűzése egy olyan egybefüggő metszet kialakítása volt a barlang előterén, amely felöleli a teljes rétegsort, s amelyen új, komplex rétegtani adatsor nyerhető a lelőhely kronológiai problémáinak megoldásához.

A barlang előterének K-i oldalán, a bejáratától 6 m távolságra, a bevezető ösvény vonalára merőlegesen, 2 m széles szelvényt nyitottunk, 6 m hosszúságban. A szelvény bontása 5 cm-es szintek szerint haladt. A leletek előkerülési pontjait háromdimenziós rögzítéssel dokumentáltuk. A kiásott üledéket teljes egészében átszítáltuk és átválogattuk, majd egy részét mintavételezés szerint iszapolásra félretettük. Ennek eredményeként jelentős mennyiségű fosszilis állatcsontot és régészeti leletanyagot (pattintott köeszközöket, őskori kerámiatöredékeket) gyűjtöttünk be. Az ásatással sikerült bebizonyítani, hogy az előterén, a korábbi kőpakolás alatt, jelentős eredeti rétegsor található. Ennek feltárása és a teljes rétegtani metszet kialakítása további ásatásokat igényel. Kiegészítésül az új rétegtani profilhoz, újra kibontottuk Ringer Árpád korábbi ásatásainak metszetét a barlang bejáratának Ny-i oldalán és a Főfolyosó hátsó részében. Az ezekből vett üledékminták szedimentológiai, mikromorfológiai és geokémiai elemzéseit brit és német laborokban végzik el nemzetközi projektek keretében. Mintavételezéseket végeztünk radiokarbonos kormeghatározás céljából is.

MESTER ZSOLT – LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

Miskolc, Hejő mellett 3. lelőhely.
A középső neolitikum időszakára (tiszadobi csoport) tehető kútból előkerült egyik edény.

153. Miskolc, Hejő mellett, 3. lelőhely (KÖH 83363) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B, Szk

A Mályi–Miskolc geotermikus távhőrendszer TA 04–05 vezetékszakaszon a régészeti megfigyelés keretében lehatárolt lelőhely 152 objektumának feltárására 2012. augusztus 21. és szeptember 19. között került sor. A lelőhely Miskolc és Kistokaj között, Miskolctól DK-re található. Ny felől a Hejő kiszáradt medre, K felől a Petri-Hejő határolja, a feltárt (800 m hosszú) nyomvonalon kívül eső részét pedig jelenleg szántóföldként hasznosítják.